

Дячук Михайло Михайлович,
курсант ННІ №1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник: **Поштаренко Інна
Валеріївна,** викладач кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ТЯЖКИХ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ

Кримінальний кодекс України (далі – КК України) чітко встановлює визначення умисного тяжкого тілесного ушкодження, під яким розуміється умисне тілесне ушкодження, небезпечне для життя в момент заподіяння, чи таке, що спричинило втрату будь-якого органу або його функцій, психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менше як на одну третину, або переривання вагітності чи непоправне знівечення обличчя – ч. 1 ст. 121 КК України [2].

Тілесне ушкодження є тяжким тоді, коли воно потягло за собою інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш ніж на одну третину. Під таким розладом розуміють ушкодження, яке не підпадає під інші ознаки тяжкого тілесного ушкодження, але характеризується стійкою втратою працездатності не менш ніж на одну третину [3, с. 116].

В доктрині кримінального права вважається, що небезпечними для життя ушкодження є ушкодження такого характеру, які можуть загрожувати життю та здоров'ю потерпілого. Також необхідно зауважити, що ушкодження є тяжким незалежно від наслідків, які настали через його нанесення [5, с. 140].

На думку М.І. Бажанова та Ю.В. Бауліна, «тілесне ушкодження — це протиправне заподіяння шкоди здоров'ю іншої людини, що виражається в порушенні анатомічної цілості або фізичної функції органів і тканин тіла людини» [5, с. 16].

Об'єктом злочину є здоров'я особи. Кримінальна відповідальність за заподіяння шкоди власному здоров'ю настає лише у спеціально передбачених КК випадках, коли це пов'язано з посяганням на інші суспільні відносини, крім здоров'я іншої особи (зокрема ч. ч. 1 і 2 ст. 409 КК України) [4].

Об'єктивну сторону злочину утворюють:

- 1) діяння (дія або бездіяльність);
- 2) наслідки у вигляді тяжкого тілесного ушкодження і
- 3) причинний зв'язок між зазначеними діянням і наслідками.

Суспільно небезпечні дії при заподіянні тілесних ушкоджень виражаються у фізичному, хімічному, біологічному, психічному чи іншому впливі на потерпілого. Бездіяльність має місце тоді, коли винний не вчиняє певних дій, які він повинен був і міг вчинити стосовно іншої людини, що потягло за собою заподіяння шкоди її здоров'ю у вигляді тілесних ушкоджень.

Характер і ступінь тілесних ушкоджень на практиці визначаються на підставі відповідних положень КК України (ст. ст. 121, 122, 125) і Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджених МОЗ.

Відповідно до ст. 121 тяжким тілесним ушкодженням є тілесне ушкодження:

- 1) небезпечне для життя в момент заподіяння, чи таке, що спричинило
- 2) втрату будь-якого органа або його функцій;
- 3) психічну хворобу;
- 4) інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину;
- 5) переривання вагітності;
- 6) непоправне знівечення обличчя.

Небезпечними для життя є ушкодження, які в момент заподіяння чи в клінічному перебігу через різні проміжки часу спричиняють загрозові для життя явища і які без надання медичної допомоги, за звичайним своїм перебігом, закінчуються чи можуть закінчитися смертю. Запобігання смерті, що обумовлене поданням медичної допомоги, не повинно братися до уваги при оцінюванні загрози для життя таких ушкоджень. Загрозливий для життя стан, який розвивається в клінічному перебігу ушкоджень, незалежно від проміжку часу, що минув після його заподіяння, повинен перебувати з ним у прямому причинно-наслідковому зв'язку.

За ознакою втрати будь-якого органа або його функцій тяжким визнається ушкодження не за загрозою для життя, а за кінцевим результатом та наслідками. Втрата будь-якого органа або втрата органом його функцій – це втрата: 1) зору; 2) слуху; 3) язика; 4) руки; 5) ноги; 6) репродуктивної здатності.

Під втратою зору слід розуміти повну стійку сліпоту на обидва ока чи такий стан, коли наявне зниження зору до підрахунку пальців на відстані двох метрів і менше (гострота зору на обидва ока 0,04 і нижче).

Під втратою слуху слід розуміти повну стійку глухоту на обидва вуха або такий необоротний стан, коли потерпілий не чує розмовної мови на відстані три – п'ять сантиметрів від ушної раковини.

Під втратою язика (мовлення) слід розуміти втрату можливості висловлювати свої думки членороздільними звуками, зрозумілими для оточуючих

Під втратою руки, ноги слід розуміти відокремлення їх від тулу чи втрату ними функцій (параліч або інший стан, що унеможливило їх діяльність).

Під анатомічною втратою руки чи ноги слід розуміти як відокремлення від тулуба всієї руки чи ноги, так і ампутацію на рівні не нижче ліктьового чи колінного суглобів; всі інші випадки повинні розглядатися як втрата частини кінцівки і оцінюватися за ознакою стійкої втрати працездатності.

Під втратою репродуктивної здатності слід розуміти втрату здатності до статевих зносин чи втрату здатності до запліднення, зачаття та дітородіння (розродження).

Відповідно до статті 22 КК України, суб'єктом умисного тілесного uszkodження є осудна особа, яка досягла 14-річного віку [2].

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим або непрямым умислом. Мета умисного заподіяння тяжкого тілесного uszkodження впливає на кваліфікацію цього діяння лише в одному випадку – коли нею є залякування потерпілого або інших осіб (ч. 2 ст. 121).

Водночас, встановлення мотиву і мети при заподіянні умисного тяжкого тілесного uszkodження є обов'язковим, оскільки у ряді випадків наявність певних мотиву чи мети є підставою для кваліфікації такого діяння за іншими статтями КК. Так, умисне заподіяння працівникові правоохоронного органу або його близьким родичам тяжкого тілесного uszkodження у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків слід кваліфікувати за ч. 3 ст. 345; умисне заподіяння тяжких тілесних uszkodжень членам певної національної, етнічної, расової чи релігійної групи з метою повного або часткового їх знищення – за ч. 1 ст. 442. Це саме стосується ряду інших діянь, коли заподіяння умисного тяжкого тілесного uszkodження обумовлене певним мотивом чи метою (зокрема ч. 3 ст. 350, ч. 3 ст. 377, ч. 3 ст. 398). Кваліфікувати дії винних за таких обставин ще й за ст. 121 не потрібно [4].

Список використаних джерел

1. Конституція України // ВВР. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України, станом на 28.04.2023 року. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 21 червня 2023 року);
3. Бережний С. Вбивство в кримінальному праві України / С. Бережний // Вісник прокуратури. – 2007. – № 5 (71). – С. 108–114.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. за ред. : М.І. Мельник, М.І. Хавронюк. 9-те вид., переробл. та допов. К. : Юрид. думка, 2012. 1316 с.;

5. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України: монографія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2016. 256 с.

Желтухін Олексій Володимирович,
аспірант наукового ступеня
доктора філософії наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ

Розуміння сутності предмету злочину є ключовим елементом для побудови ефективної стратегії досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

За загальним правилом, під предметом злочину вважають будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу злочину. Обрання того чи іншого способу при законодавчому визначенні предмета злочину багато в чому залежить від самого характеру злочину, а також від індивідуальних властивостей його предмета.

Законодавець по-різному описує ознаки предмета злочину в законі про кримінальну відповідальність, зокрема, безпосередньо визначаючи приблизний або вичерпний перелік предметів злочину у диспозиції кримінально-правової норми.

У тих випадках, коли диспозиція статті КК про відповідальність за певний злочин має бланкетний характер, перелік предметів злочинів визначається в нормативних актах, до яких відсилає сам кримінальний закон.

Аналіз зазначених у чинному законодавстві предметів злочину показує, що ті чи інші речі, а також цінності, найчастіше виділяються законодавцем як предмет з урахуванням особливого правового режиму, зумовленого їх корисними чи шкідливими властивостями, а також з урахуванням їх економічного призначення. Саме ці ознаки (властивості) предметів і є тими обставинами, з приводу яких чи шляхом впливу на які вчиняється злочин [1, с. 100-102].